

**STRATEGIA DE REFORMĂ A
SISTEMULUI JUDICIAR
2005 – 2007**

A. CONSIDERAȚII GENERALE	3
1. PREMISE.....	3
2. PRINCIPII FUNDAMENTALE.....	3
B. DIRECȚII DE ACȚIUNE.....	4
1. GARANTAREA INDEPENDENȚEI EFECTIVE A SISTEMULUI JUDICIAR.....	4
I. Completarea cadrului legislativ privind reforma sistemului judiciar și monitorizarea implementării acestuia.....	5
II. Distribuirea aleatorie a cauzelor.....	6
2. ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ACTULUI DE JUSTIȚIE	6
3. ÎMBUNĂȚĂȚIREA CALITĂȚII ACTULUI DE JUSTIȚIE	6
I. Realizarea unui cadru legislativ coerent.....	7
II. Unificarea practicii judiciare.....	7
III. Pregătirea magistraților și a altor categorii de personal din cadrul sistemului judiciar.....	8
4. SPORIREA EFICIENȚEI ȘI RESPONSABILIZĂRII SISTEMULUI JUDICIAR.....	8
I. Reducerea duratei procedurilor judiciare.....	9
II. Reducerea volumului de activitate	9
III. Reducerea numărului de dosare restante la Înalta Curte de Casație și Justiție (ÎCCJ) – PLAN	9
IV. Stabilirea unei politici privind resursele umane în cadrul sistemului judiciar	10
V. Consolidarea capacității administrative a instanțelor și parchetelor	11
VI. Continuarea procesului de informatizare a sistemului judiciar.....	11
VII. Administrarea economico-financiară a instanțelor și parchetelor.....	11
VIII. Îmbunătățirea activității de executare a hotărârilor judecătorești	12
5. GARANTAREA ACCESULUI LIBER LA JUSTIȚIE	12
I. Consolidarea cadrului legislativ	12
II. Asigurarea în practică a accesului liber la justiție	12
6. JUSTIȚIA PENTRU MINORI	13
7. CONSOLIDAREA MEDIULUI DE AFACERI.....	14
8. CONSOLIDAREA CADRULUI INSTITUȚIONAL ȘI LEGISLATIV ÎN DOMENIUL COOPERĂRII JUDICIARE INTERNAȚIONALE	14
9. CONSOLIDAREA SISTEMULUI PENITENCIAR POTRIVIT STANDARDELOR EUROPENE	14
10. PROTECȚIA VICTIMELOR ȘI REINTEGRAREA SOCIALĂ A INFRACTORILOR (P.V.R.S.I.).....	15
11. PREVENIREA ȘI COMBATerea CORUPȚIEI DIN SISTEMUL JUDICIAR.....	15
C. METODE DE EVALUARE A ÎNDEPLINIRII OBIECTIVELOR STRATEGIEI	16

A. CONSIDERAȚII GENERALE

1. *Premise*

Realizarea unui sistem judiciar independent, imparțial, credibil și eficient reprezintă o condiție necesară pentru supremația legii și a principiilor statului de drept. Măsurile de consolidare a independenței sistemului judiciar trebuie să ducă nu numai la afirmarea principiului separației puterilor în stat, dar și la aplicarea acestuia în practică.

Reforma sistemului judiciar implică restructurarea instituțională, reformarea mentalităților care stau la baza funcționării sistemului actual, precum și eforturi financiare care trebuie asumate. Realizarea procesului de reformă este o prioritate a Guvernului care s-a angajat să furnizeze resursele necesare.

Aprobarea Strategiei de reformă a sistemului judiciar 2003 – 2007^[1] a fost urmată de evoluții importante în cadrul sistemului judiciar. O măsură legislativă semnificativă a fost adoptarea pachetului legislativ privind statutul magistraților, organizarea judiciară și Consiliul Superior al Magistraturii.

Strategia de reformă vizează problemele sistemice în justiție, așa cum au fost relevate în mai multe rapoarte de evaluare, inclusiv în *Raportul preliminar de evaluare a integrității și rezistenței la corupție a sistemului judiciar*, realizat de Ministerul Justiției spre sfârșitul anului 2004. Concluziile raportului, astfel cum au rezultat din răspunsurile magistraților, identifică existența unor presiuni asupra sistemului judiciar și a unor deficiențe în legătură cu: statutul magistraților, relația dintre instanțe și parchete, condițiile de muncă și imaginea justiției.

În plus, procesul de monitorizare a sistemului judiciar a relevat dificultăți cu privire la alocarea resurselor umane și financiare, necesitatea unui personal calificat, existența unui proces de recrutare obiectiv și transparent, accelerarea procedurilor judiciare, reducerea numărului de cauze pe rolul instanțelor pentru a evita întârzieri în soluționarea acestora, asigurarea accesului la informațiile de interes public privind soluționarea dosarelor, executarea corespunzătoare a hotărârilor judecătorești.

Prezenta strategie are în vedere remedierea aspectelor negative constatate, prin garantarea independenței justiției, asigurarea calității și eficienței actului de justiție, ducând la un sistem modern, capabil să implementeze acquis-ul comunitar și să se adapteze cerințelor Uniunii Europene.

Toate aceste elemente, precum și necesitatea realizării angajamentelor asumate în cadrul negocierilor cu Uniunea Europeană, în vederea aderării la 1 ianuarie 2007, impun reconsiderarea Strategiei de reformă, precum și actualizarea acesteia pentru perioada 2005 – 2007.

2. *Principii Fundamentale*

^[1] Hotărârea Guvernului nr. 1052/2003, privind aprobarea Strategiei de reformă a sistemului judiciar, publicată în M. Of. 649/12.09.2003

Fiecare acțiune cuprinsă în prezenta Strategie se subsumează următoarelor principii, a căror respectare este esențială pentru realizarea unui sistem judiciar modern:

- ▪ consolidarea statului de drept și a supremației legii;
- ▪ garantarea unei reale separații și a echilibrului puterilor în stat, prin consolidarea independenței puterii judecătorești;
- ▪ respectarea drepturilor omului;
- ▪ adoptarea celor mai bune practici europene legate de funcționarea sistemului judiciar;
- ▪ asigurarea transparenței actului de justiție;
- ▪ consolidarea dialogului cu societatea civilă și implicarea acesteia în procesul de reformă;
- ▪ crearea premiselor cooperării judiciare pentru integrarea în spațiul european de libertate, securitate și justiție;
- ▪ asigurarea deplinei compatibilități instituționale și legislative cu sistemele judiciare europene și cu acquis-ul comunitar.

B. DIRECȚII DE ACȚIUNE

Strategia de Reformă a Sistemului Judiciar 2005 – 2007 este orientată pe următoarele direcții de acțiune:

- garantarea independenței efective a sistemului judiciar;
- asigurarea transparenței actului de justiție;
- îmbunătățirea calității actului de justiție;
- sporirea eficienței și responsabilizării sistemului judiciar;
- garantarea accesului liber la justiție;
- eficientizarea justiției pentru minori;
- consolidarea mediului de afaceri;
- consolidarea cadrului instituțional și legislativ în domeniul cooperării judiciare internaționale;
- consolidarea sistemului penitenciar, potrivit standardelor europene;
- protecția victimelor și reintegrarea socială a infractorilor;
- prevenirea și combaterea corupției din sistemul judiciar.

Prevederile prezentei Strategii sunt completate de Planul de Acțiune în care sunt detaliate măsurile pentru atingerea obiectivelor enunțate, termenele de realizare, instituțiile responsabile, resursele financiare necesare, precum și indicatorii de evaluare a realizării acestor măsuri.

1. Garantarea independenței efective a sistemului judiciar

Această direcție de acțiune are ca finalitate asigurarea unui sistem judiciar independent și funcțional, prin **completarea cadrului legislativ privind reforma justiției și implementarea acestuia**. Astfel, sunt avute în vedere consolidarea instituțională a Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), distribuirea aleatorie a cauzelor pentru asigurarea imparțialității actului de justiție, precum și implementarea Codului deontologic al magistraților, în formă actualizată.

Garantarea independenței justiției nu depinde numai de asigurarea unui cadru legislativ coerent și de furnizarea resurselor necesare, dar și de responsabilizarea sistemului judiciar prin dezvoltarea unei atitudini a magistraților care să garanteze aplicarea legii, în conformitate cu cele mai înalte standarde profesionale.

I. Completarea cadrului legislativ privind reforma sistemului judiciar și monitorizarea implementării acestuia

Pachetul legislativ privind reforma sistemului judiciar, adoptat în 2004, a intrat în vigoare la sfârșitul lunii septembrie 2004. Aplicarea prevederilor sale a relevat o serie de aspecte a căror reconsiderare apare necesară pentru asigurarea funcționării eficiente a sistemului judiciar. În ceea ce privește atribuțiile CSM, acestea nu pot fi realizate deplin decât prin asigurarea activității permanente a tuturor membrilor acestuia. De asemenea, se are în vedere reglementarea incompatibilității între calitatea de membru CSM și funcțiile de conducere în cadrul instanțelor și parchetelor.

În realizarea aceluiași obiectiv sunt avute în vedere și modificări privind: procedura de numire în funcțiile de conducere la instanțe și parchete, transparența evaluării magistraților, schimbarea componenței colegiului de conducere și desemnarea, de către acesta, a magistraților din cadrul secțiilor și completelor pe baza principiului specializării, stabilirea limitativă a cazurilor de modificare a componenței secțiilor și completelor, reconsiderarea rolului inspectorilor, prezentarea de către CSM a unui raport privind activitatea proprie, precum și reglementarea răspunderii membrilor CSM.

De asemenea, se impun modificări ale prevederilor legale și pentru asigurarea independenței procurorilor și creșterea performanțelor în activitatea de urmărire penală, în sensul repartizării cauzelor către procurori pe baza unor criterii obiective și stabilirii unor garanții pentru restricționarea posibilității de redistribuire a dosarelor pe cale ierarhică.

Consolidarea cadrului legislativ presupune și elaborarea proiectului de lege privind aplicarea prevederilor constituționale^{2[2]} referitoare la răspunderea magistraților pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, în vederea stabilirii unor garanții procedurale bine determinate, pentru a nu se aduce atingere independenței și imparțialității actului de justiție.

În ceea ce privește sistemul instanțelor militare, se are în vedere redimensionarea acestuia, în acord cu noile sale competențe. Astfel, prin modificările aduse Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, va fi reglementată atât funcționarea instanțelor militare, cât și a celor civile. Numărul acestora va fi redus proporțional cu reducerea competențelor, așa cum rezultă din reglementarea procesual penală actuală.

În vederea implementării corecte a dispozițiilor legale privind sistemul judiciar va fi creat un mecanism eficient de monitorizare a acesteia, prin extinderea grupului de lucru deja existent, astfel încât acesta să aibă o componență reprezentativă, precum și prin stabilirea unei metodologii de lucru.

^{2[2]} Art 52 al. 3, Constituția României, republicată.

II. Distribuirea aleatorie a cauzelor

Asigurarea imparțialității și transparenței în realizarea actului de justiție constituie o prioritate în cadrul prezentei strategii, care poate fi garantată în practică și prin introducerea unui criteriu obiectiv de distribuire a dosarelor spre soluționare.

Prin distribuirea aleatorie a dosarelor a fost eliminată posibilitatea repartizării dirijate a cauzelor, aceasta reprezentând totodată și un factor de prevenire a corupției în sistem. Distribuirea aleatorie a dosarelor în sistem informatizat este completată de prevederi procedurale^{3[3]} care asigură aplicarea efectivă a principiului continuității completului/judecătorului în soluționarea cauzelor în principal în situațiile de incidente procedurale. De asemenea, au fost stabilite criteriile obiective pentru orice schimbare cu privire la un complet deja constituit sau cu privire la redistribuirea dosarelor între complete. Atât distribuirea aleatorie, cât și principiul continuității, sunt strâns legate de asigurarea independenței interne și de eliminarea unui potențial instrument de ingerință în actul de justiție, așa cum s-a arătat în rapoartele de evaluare a sistemului judiciar din România, realizate în cursul anului 2004.

Începând cu luna martie 2005, sistemul de distribuire aleatorie a devenit funcțional în toate instanțele din țară, fie informatizat, fie manual (prin utilizarea metodei ciclice). Aplicarea în practică a acestui sistem este monitorizată de către Ministerul Justiției, în colaborare cu Consiliul Superior al Magistraturii.

2. Asigurarea transparenței actului de justiție

Sistemul judiciar trebuie să-și îndeplinească rolul de serviciu public, nu numai prin înfăptuirea actului de justiție, dar și prin stabilirea unui nou tip de relație între justiție și justițiabil. Transparența în comunicare și facilitarea accesului la informații vor fi intermediare de Birourile de Informații și Relații Publice din cadrul instanțelor și parchetelor. Informațiile de interes public vor fi accesibile pe paginile de Internet ale instituțiilor sistemului judiciar (Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție etc.). În același timp, se vor realiza ghiduri de orientare pentru facilitarea accesului la justiție al cetățenilor, potrivit practicii deja stabilite în mai multe instanțe. De asemenea, aceste birouri vor asigura accesul presei în scopul informării obiective și complete asupra actului de justiție, cu respectarea riguroasă a normelor privind protecția datelor personale.

3. Îmbunătățirea calității actului de justiție

Consolidarea statului de drept și asigurarea calității actului de justiție presupun abordarea mai multor componente ale procesului de reformă care vizează realizarea unui cadru legislativ coerent, unificarea practicii judiciare, specializarea activității de judecată, precum și pregătirea magistraților și a altor categorii de personal din sistemul judiciar.

^{3[3]} Hotărârea CSM nr. 71/9 martie 2005, pentru modificarea și completarea Regulamentului de ordine interioară a instanțelor judecătorești.

I. Realizarea unui cadru legislativ coerent

Asigurarea finalității procesului de reformă depinde în mod esențial de realizarea unui cadru legislativ coerent, în sensul corelării tuturor actelor normative ce vor fi adoptate sau modificate, precum și a eliminării neconcordanțelor și paralelismelor în elaborarea acestora.

Modificările legislative vor viza nu numai cele trei legi adoptate în cursul anului 2004, privind reforma justiției, dar de asemenea, pe termen mediu, elaborarea unui nou Cod de procedură civilă, precum și modificarea Codului de procedură penală în scopul asigurării concordanței cu noul Cod penal, dar și a pregătirii adecvate a magistraților în acest domeniu. Cu toate acestea, prezenta Strategie are în vedere ca prioritate, rezultând din angajamentele asumate de România în perspectiva aderării, adoptarea urgentă a prevederilor legale referitoare la răspunderea penală a persoanelor juridice și dezincriminarea insultei și a ultrajului verbal, prevăzute să intre în vigoare până la sfârșitul lunii iunie 2005.

Vor fi avute în vedere și modificări aduse altor acte normative, a căror modernizare are incidență asupra calității actului de justiție și asupra aplicării corespunzătoare a acquis-ului comunitar, de la data aderării.

Amendamentele vor avea ca scop simplificarea procedurilor judiciare, reducerea duratei acestora, precum și reducerea numărului căilor de atac pentru anumite categorii de cauze.

Elaborarea noilor acte normative se va face cu consultarea magistraților, a practicienilor din sistemul judiciar, a societății civile și a mediului de afaceri, potrivit angajamentelor asumate la închiderea capitolului 24 *Justiție și Afaceri Interne*.

II. Unificarea practicii judiciare

Una dintre principalele deficiențe cu care se confruntă sistemul judiciar român, cu incidență asupra calității actului de justiție și a credibilității justiției, este practica judiciară neunitară, precum și aplicarea neunitară a legislației în vigoare. Pentru remedierea acestei situații și pentru asigurarea securității raporturilor juridice, în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, prezenta Strategie are în vedere următoarele măsuri: aplicarea mecanismelor procedurale existente, respectiv promovarea recursurilor în interesul legii și îmbunătățirea accesului magistraților la jurisprudență și la Monitorul Oficial. Accesul magistraților la legislație și jurisprudență va fi asigurat în principal prin conectarea instanțelor la bazele de date specifice, precum și prin publicarea pe paginile de Internet ale acestora a jurisprudenței relevante.

În același scop, vor fi avute în vedere și modificări legislative pentru instituirea unui mecanism de unificare a practicii Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și de sesizare a acesteia de către celelalte instanțe, pentru exprimarea opiniei asupra anumitor probleme de drept. Realizarea obiectivului de unificare a practicii judiciare va determina îmbunătățirea calității hotărârilor judecătorești, în vederea reducerii numărului de cauze a căror soluție a fost modificată în căile de atac.

Pregătirea specializată a magistraților are incidență directă asupra calității actului de justiție, în raport de diversificarea domeniilor de drept și necesitatea unei bune cunoașteri a acestora. Acesta este motivul pentru care prezenta Strategie are în vedere pregătirea judecătorilor din cadrul secțiilor și completelor specializate, precum și a procurorilor, prin programele de formare continuă elaborate de Institutul Național al Magistraturii, prin sesiunile de pregătire din cadrul curților de apel și, de asemenea, prin îmbunătățirea accesului la legislație, jurisprudență și literatură juridică.

III. Pregătirea magistraților și a altor categorii de personal din cadrul sistemului judiciar

Pregătirea profesională a magistraților, precum și a celorlalte categorii de personal din cadrul sistemului judiciar constituie o condiție necesară pentru realizarea procesului de reformă. Pregătirea judecătorilor și procurorilor, realizată în cadrul Institutului Național al Magistraturii, trebuie să determine standarde ridicate de profesionalism pentru magistrați, în scopul aplicării eficiente și uniforme a legii. Prin programele de formare inițială și formare continuă, se va urmări actualizarea cunoștințelor magistraților cu privire la noua legislație, dar și cu privire la modalitățile de aplicare în practică a prevederilor legale, la nivel național și comunitar.

Pentru a-și îndeplini rolul prevăzut de legea de organizare judiciară se impune consolidarea capacității administrative a Institutului, prin asigurarea resurselor materiale și financiare necesare funcționării acestuia: extinderea și dotarea spațiilor de studiu și cazare, crearea unui centru de resurse juridice, suplimentarea schemei cu personal calificat, alocarea unor resurse bugetare adecvate.

În perioada premergătoare aderării, sistemul de selecție și pregătire a magistraților va fi modernizat pentru a răspunde cerințelor profesionale la standarde europene.

O atenție similară trebuie acordată și pregătirii personalului auxiliar, care asigură un sprijin important activității magistraților, în perspectiva îmbunătățirii calității activității prestate, precum și a preluării sarcinilor administrative (non-jurisdicționale), de la judecători.

Pentru a îndeplini acest obiectiv, Școala Națională de Grefieri va fi consolidată prin alocarea resurselor materiale, umane și bugetare, în conformitate cu noua legislație^{4[4]}.

4. Sporirea eficienței și responsabilizării sistemului judiciar

Supraîncărcarea instanțelor de judecată și durata mare a procedurilor judiciare reprezintă deficiențe constatate ale sistemului judiciar. În acest context, reducerea numărului de dosare restante aflate pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție constituie o prioritate strategică.

^{4[4]} Legea nr.304/2004, privind organizarea judiciară și Legea nr.567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea.

În acest context, cauzele care conduc la un număr mare de dosare pe rolul anumitor instanțe și la depășirea duratei rezonabile de soluționare vor fi remediate prin găsirea soluțiilor optime, care pot consta în raționalizarea instanțelor și în dezvoltarea unei politici adecvate de alocare a resurselor umane și materiale și punerea lor în practică.

După evaluarea volumului de dosare rulate și a situației personalului în cadrul celor 41 de tribunale a rezultat că înființarea unor instanțe specializate nu poate fi susținută cu actualele resurse umane și materiale. Pentru aceasta, Ministerul Justiției va propune modificarea Legii de organizare judiciară în sensul renunțării la înființarea instanțelor specializate în favoarea secțiilor și a completelor specializate. Mijloacele financiare astfel economisite vor fi deblocate pentru instruirea suplimentară a judecătorilor în diferite domenii de specializare și pentru furnizarea către secții și complete a unor publicații de specialitate.

I. Reducerea duratei procedurilor judiciare

Reducerea duratei procedurilor judiciare constituie o sarcină complexă care implică, deopotrivă măsuri administrative și legislative.

Din prima categorie fac parte asigurarea controlului judecătorului asupra propriului volum de dosare, optimizarea modului de alocare a resurselor umane și măsuri de reorganizare internă a instanțelor și parchetelor.

Din cea de-a doua categorie fac parte elaborarea unor propuneri legislative privind reducerea numărului căilor de atac pentru anumite cauze, stabilirea unor condiții stricte pentru solicitarea strămutării și recuzării, precum și reducerea numărului motivelor de amânare.

II. Reducerea volumului de activitate

Măsurile prevăzute anterior pentru reducerea duratei procedurilor judiciare au incidență și asupra scăderii volumului de activitate.

Reducerea numărului de dosare aflate la instanțe și parchete se va realiza, în principal, prin punerea în aplicare a unor măsuri administrative, vizând ocuparea progresivă a posturilor vacante de magistrați și personal auxiliar, precum și suplimentarea numărului de posturi pentru personalul auxiliar. Aceste măsuri vor fi însoțite de aplicarea riguroasă a normelor de procedură privind sancționarea faptelor care împiedică desfășurarea în bune condiții a proceselor, inclusiv întârzierea nejustificată a soluționării cauzelor.

III. Reducerea numărului de dosare restante la Înalta Curte de Casație și Justiție (ÎCCJ) – PLAN

Adoptarea OUG nr. 58/2003, pentru modificarea și completarea Codului de Procedură Civilă, a determinat creșterea volumului de activitate a Înaltei Curți de Casație și Justiție la un nivel care a depășit cu mult capacitatea acestei instanțe față de resursele umane și materiale disponibile. Măsurile adoptate ulterior, deși au condus la deblocarea activității ÎCCJ, nu au fost de natură să permită instanței să funcționeze

eficient și să își îndeplinească rolul de curte de casație, cea mai afectată fiind Secția Civilă.

Pentru a remedia această situație, ÎCCJ a elaborat un plan pentru reducerea numărului de cauze restante la un nivel rezonabil, până în 2007, care cuprinde măsuri administrative și legislative.

Măsurile administrative constau în înființarea unui număr suplimentar de complete de judecată, reducerea termenelor între ședințele de judecată, continuarea activității pe perioada vacanței judecătorești, ocuparea posturilor vacante. Aceste măsuri vor fi însoțite de aplicarea riguroasă a normelor procedurale privind sancționarea faptelor ce determină întârzierea nejustificată a soluționării cauzelor.

Măsura legislativă avută în vedere de prezenta Strategie vizează restrângerea competenței materiale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, astfel încât aceasta să poată funcționa, conform capacitații și rolului său. De asemenea, dosarele nesoluționate vor fi trimise instanțelor competente – curți de apel și tribunale. Aceasta va avea ca urmare scăderea stocului de dosare restante pe rolul ÎCCJ, precum și evitarea creării unei situații similare pentru viitor.

IV. Stabilirea unei politici privind resursele umane în cadrul sistemului judiciar

Funcționarea eficientă a sistemului judiciar depinde de stabilirea unei politici a resurselor umane pe termen mediu și lung, prin stabilirea volumului de activitate al fiecărei instanțe și parchet și prin alocarea personalului la instanțele și parchetele cu cel mai mare deficit raportat la media națională.

Evoluția cadrului legislativ și a practicii judiciare vor fi avute în vedere la dimensionarea necesarului de personal pentru funcționarea optimă a sistemului judiciar. În acest context, se impune evaluarea numărului de personal auxiliar în raport de numărul de magistrați și angajarea unui număr suplimentar de grefieri, în perspectiva preluării de către aceștia a sarcinilor administrative ce revin judecătorului

Măsurile de raționalizare a instanțelor și parchetelor, preconizate în cadrul prezentei Strategii, vor determina, de asemenea, realocarea resurselor umane, conform necesităților rezultate pe baza studiilor de evaluare.

În prezent, Consiliul Superior al Magistraturii evaluează structura și activitatea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în vederea stabilirii unor măsuri pentru reorganizarea acestuia și alocarea resurselor umane și financiare pe criterii de eficiență. Pe baza acestei evaluări și a rapoartelor de monitorizare anterioare, până la sfârșitul anului 2005 vor fi elaborate propuneri privind reorganizarea funcțională a Ministerului Public și reglementarea statutului procurorului în sensul responsabilizării și asigurării garanțiilor de independență. De asemenea, se va modifica legislația în vigoare în scopul restrângerii rolului procurorului în litigiile civile.

Un sistem unitar de date statistice care să furnizeze informații pertinente constituie un instrument esențial al politicii de resurse umane. În acest sens, Strategia prevede actualizarea și uniformizarea indicatorilor statistici, pregătirea grefierilor statisticieni și asigurarea suportului tehnic. Mai mult, sistemul de date statistice servește monitorizării sistemului judiciar, pe toate componentele sale de funcționare.

V. Consolidarea capacității administrative a instanțelor și parchetelor

Funcționarea sistemului judiciar român depinde de existența unei infrastructuri adecvate. Potrivit dispozițiilor legale în vigoare, Ministerul Justiției și Ministerul Public continuă derularea unui program de investiții, reparații capitale și curente ale sediilor existente. Elementul cheie prevăzut de Strategie constă în stabilirea unor standarde pentru construcțiile și dotările necesare funcționării instanțelor și parchetelor. Conformitatea dotărilor fiecărui sediu va fi analizată prin raportarea la aceste standarde, urmând ca fondurile să fie direcționate pe termen mediu și lung la instanțele și parchetele care au nevoie, cu prioritate, de consolidare a infrastructurii.

VI. Continuarea procesului de informatizare a sistemului judiciar

Informatizarea sistemului judiciar este un instrument de eficientizare a activității desfășurate în sistemul judiciar, atât în ceea ce privește activitatea de judecată și de urmărire penală, cât și cea administrativă.

Obiectivul acestui proces îl constituie continuarea dotării tuturor instanțelor, parchetelor și celorlalte unități din sistem cu echipament tehnic și aplicații software și conectarea acestora într-un sistem integrat, potrivit Strategiei de informatizare a sistemului judiciar. Strategia de informatizare va fi susținută prin resurse financiare suplimentare de la bugetul de stat și prin contractarea unor credite externe – cofinanțare în programe Phare 2000.

Obiectivul principal al Strategiei de informatizare îl constituie extinderea sistemului ECRIS (de management integrat al dosarelor, baze de date legislative și de jurisprudență) la toate instanțele și parchetele. Realizarea acestui obiectiv va determina îmbunătățirea condițiilor de lucru pentru personalul din cadrul sistemului judiciar, precum și a comunicării cu justițiabilii.

VII. Administrarea economico-financiară a instanțelor și parchetelor

Consolidarea capacității instituționale a instanțelor și parchetelor se realizează prin punerea în aplicare a prevederilor Legii de organizare judiciară, care reglementează gestiunea economico-financiară și administrativă în cadrul sistemului judiciar. Aceasta implică recrutarea în mod transparent, prin concurs, a managerilor economici la nivelul curților de apel și a parchetelor de pe lângă acestea, reorganizarea funcției de director economic la nivelul tribunalelor, precum și înființarea departamentelor economico-financiare și administrative.

Pentru funcționarea eficientă a gestiunii economico-financiare se impune adoptarea unor măsuri legislative prin care să fie reglementate atribuțiile managerilor economici,

procedurile disciplinare și asigurarea unei salarizări corespunzătoare a acestora.

Aspectele economico-financiare se reflectă și asupra salarizării personalului din sistemul judiciar și implică asumarea unui efort special al guvernului pentru furnizarea resurselor bugetare necesare acoperirii acestora.

Garantarea independenței puterii judecătorești se realizează și prin asigurarea remunerației adecvate a magistraților, respectiv plata drepturilor salariale ale acestora, așa cum au fost prevăzute de lege și aplicarea acestor prevederi în mod nediscriminatoriu în toate sectoarele de activitate.

VIII. Îmbunătățirea activității de executare a hotărârilor judecătorești

Asigurarea unui sistem eficient de executare a hotărârilor judecătorești sau a altor titluri executorii este un mijloc de garantare a accesului efectiv la justiție, dar și o necesitate în vederea aplicării principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor în materie civilă și penală la nivelul Uniunii Europene.

Pentru îmbunătățirea activității de executare a hotărârilor judecătorești se impune adoptarea unor măsuri legislative. Prezenta Strategie are în vedere elaborarea unui proiect de act normativ care să prevadă eliminarea condiției de plată în avans a onorariilor executorilor judecătorești, pentru persoanele cu un venit redus, eliminarea prevederilor care împiedică executarea creanțelor cetățenilor și persoanelor juridice de drept privat împotriva statului și a instituțiilor publice, precum și reducerea duratei, simplificarea și creșterea transparenței procedurilor de executare a hotărârilor judecătorești. Aceste măsuri legislative vor fi completate de o monitorizare strictă a modului de îndeplinire a activității de către executorii judecătorești.

5. *Garantarea accesului liber la justiție*

Asigurarea liberului acces la justiție impune realizarea unui cadru legislativ coerent, care să ofere garanții procesuale pentru exercitarea drepturilor prevăzute de lege, de către fiecare persoană.

I. Consolidarea cadrului legislativ

În acest context, prezenta Strategie are în vedere modificări legislative ce vizează reconsiderarea sistemului taxelor de timbru (inclusiv a cuantumului acestora), precum și acordarea de facilități la plata cauțiunii în materie civilă și comercială. Aceste măsuri pe termen scurt vor fi completate de instituirea unor criterii obiective de acordare a asistenței juridice gratuite în materie civilă. În perspectivă, se are în vedere posibilitatea introducerii de noi forme de asistență juridică, în urma unui studiu de fezabilitate privind impactul socio-economic, financiar și instituțional al unei astfel de măsuri.

II. Asigurarea în practică a accesului liber la justiție

Pentru asigurarea efectivă a accesului la justiție se impune informarea cetățenilor cu privire la drepturile de care beneficiază, în raport de reglementările în vigoare.

De asemenea, au fost identificate o serie de domenii în care trebuie acționat cu prioritate, cum ar fi: creșterea calității asistenței juridice din oficiu și asigurarea accesului la consultanță juridică a condamnaților definitiv.

Un instrument util pentru fundamentarea măsurilor ce vor fi luate în acest domeniu îl constituie și crearea unei baze de date statistice cuprinzând informații cu privire la numărul, disponibilitatea efectivă și calificarea persoanelor implicate în acordarea de asistență juridică gratuită. De asemenea, asistența juridică gratuită atât în materie civilă, cât și în materie penală va fi acordată pe baza unor criterii financiare bine determinate referitoare la nivelul veniturilor, în vederea evitării arbitrariului și pentru asigurarea aplicării uniforme a acestor criterii. În cadrul procesului de elaborare a actelor normative în domeniu vor fi avute în vedere și onorariile pentru asistența juridică din oficiu, asigurarea traducerii corespunzătoare a actelor, precum și a interpretării, în strânsă cooperare cu Uniunea Barourilor din România, precum și cu alte părți interesate.

6. Justiția pentru minori

Protecția drepturilor minorilor necesită o atenție deosebită din partea societății și, în mod special, din partea celor care înfăptuiesc justiția. În vederea realizării unei protecții sporite a minorilor, este necesară crearea unor dispoziții procedurale speciale, diferite de cele aplicabile majorilor, corespunzător standardelor europene în materia respectării drepturilor copilului.

Pe baza standardelor și practicii existente la nivel european, în cursul anului 2004 au fost adoptate o serie de acte normative privind protecția drepturilor copilului, atât în cauzele civile, cât și penale.

Obiectivele asumate prin prezenta Strategie pentru consolidarea justiției pentru minori sunt următoarele:

- evaluarea necesarului de personal și de spații pentru instrumentarea și judecarea în cele mai bune condiții a cauzelor în care sunt implicați minori - victime sau infractori;
- îmbunătățirea cadrului legislativ în domeniul protecției drepturilor minorilor prin elaborarea unor propuneri de reglementare unitară pentru simplificarea procedurilor și sporirea garanțiilor procesuale acordate minorilor;
- specializarea magistraților și a altor categorii de personal din sistemul judiciar, în cadrul sesiunilor de formare ce vor fi organizate la nivelul INM, SNG și al curților de apel;
- crearea infrastructurii pentru funcționarea în bune condiții a justiției pentru minori, cu accent pe înființarea de structuri administrative privind protecția minorilor (servicii educative specializate pentru minori) care vor fi incluse în sistemul național de protecție a victimelor și în sistemul național de reintegrare socială a infractorilor, cu atribuții în ceea ce privește elaborarea rapoartelor de evaluare psihosocială, acordarea de asistență psihologică, precum și supravegherea executării sentințelor penale.

7. Consolidarea mediului de afaceri

Un mediu de afaceri competitiv nu se poate dezvolta fără un sistem judiciar funcțional, independent și eficient, având judecători bine pregătiți în domenii specializate. În acest sens, strategia de față prevede specializarea magistraților, precum și unificarea practicii în materie comercială, în contextul mai larg al unificării practicii judiciare. De asemenea, măsurile avute în vedere pentru reducerea duratei procedurilor vor avea un impact direct asupra mediului de afaceri.

O atenție deosebită este acordată eficientizării procedurii falimentului și sporirii nivelului de pregătire al practicienilor în acest domeniu. Totodată, cadrul legislativ și instituțional în materie va fi consolidat, fiind astfel eliminate barierele la ieșirea de pe piață.

8. Consolidarea cadrului instituțional și legislativ în domeniul cooperării judiciare internaționale

La data elaborării prezentei Strategii, acquis-ul comunitar în materie a fost transpus în legislația internă și cea mai mare parte a tratatelor și convențiilor internaționale relevante a fost ratificată de statul român România va asigura continuarea transpunerii acquis-ului comunitar ce va fi adoptat în domeniul cooperării judiciare internaționale, liniile directoare în acest sens fiind stabilite prin **Programul Haga**, adoptat în anul 2004.

În vederea asigurării condițiilor pentru integrarea efectivă a României în spațiul comun de libertate, securitate și justiție, autoritățile române vor lua măsurile adecvate pentru a asigura, de la data aderării, contactul direct între autoritățile judiciare române și cele din statele membre ale Uniunii Europene, în aplicarea principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești. În acest sens, în perioada ce precede aderarea, prioritară este consolidarea capacității instituționale de aplicare efectivă a normelor europene transpuse deja în legislația internă.

În acest context, sunt identificate ca prioritare următoarele domenii de activitate: dezvoltarea activității rețelelor judiciare române în materie penală, civilă și comercială, pregătirea magistraților în vederea aplicării instrumentelor juridice internaționale în domeniul cooperării judiciare internaționale, asigurarea condițiilor instituționale pentru aplicarea efectivă a instrumentelor juridice internaționale la care România este parte, precum și crearea cadrului juridic și instituțional pentru dezvoltarea cooperării între România și Eurojust.

9. Consolidarea sistemului penitenciar potrivit standardelor europene

Reforma sistemului penitenciar are în vedere obiectivul alinierii condițiilor de detenție la standardele europene, cu respectarea strictă a drepturilor omului.

În acest scop, va fi elaborat un plan pe termen lung de construire a unor penitenciare noi și de renovare și modernizare a spațiilor de detenție la penitenciarele existente. O atenție deosebită este acordată reinserției sociale a deținuților, urmărindu-se elaborarea unui nou sistem de evaluare și planificare a executării pedepsei. De

asemenea, îmbunătățirea asistenței medicale și prevenirea și combaterea consumului de droguri în penitenciare constituie obiective strategice importante.

În planul resurselor umane disponibile, va fi continuat procesul de demilitarizare a sistemului administrației penitenciare, urmărindu-se suplimentarea schemelor de personal și ocuparea posturilor vacante, în scopul atingerii unui nivel optim al raportului deținut/personal de supraveghere și pază.

10. Protecția victimelor și reintegrarea socială a infractorilor (P.V.R.S.I.)

Reorganizarea eficientă a sistemului național de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor, prin completarea legislației în materie și implementarea corectă a cadrului legislativ, constituie elemente importante ale prezentei Strategii. Acestea asigură punerea în aplicare a asistenței post-penale a infractorilor, precum și protecția victimelor infracțiunilor, esențiale pentru completarea dimensiunii de serviciu public a sistemului judiciar.

Elaborarea Modelului Românesc de Excelență pentru evaluarea performanțelor serviciilor și aplicarea acestuia în serviciile de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor, precum și elaborarea și aplicarea unor standarde naționale de performanță pe categorii de activități, vor constitui premisele eficientizării sistemului de P.V.R.S.I. Acestea vor fi completate de intensificarea pregătirii profesionale a personalului de specialitate, precum și de consolidarea infrastructurii, în special prin informatizarea serviciilor de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor.

În ceea ce privește protecția victimelor, vor fi luate măsuri concrete în vederea asigurării sumelor necesare pentru compensarea acestora, în conformitate cu legislația în vigoare.

11. Prevenirea și combaterea corupției din sistemul judiciar

Prevenirea și combaterea corupției în sistemul judiciar reprezintă un obiectiv prioritar în reforma sistemului, în contextul mai larg al luptei la nivel național împotriva acestui fenomen. Corupția în justiție poate aduce atingere celor mai importante valori sociale, având în vedere faptul că sistemul judiciar este cel chemat să asigure respectarea supremației legii, inclusiv urmărirea penală și judecarea faptelor de corupție.

Pentru prevenirea corupției în sistem este esențială asigurarea transparenței în exercitarea funcției de magistrat. La începutul anului 2005 a fost introdus un sistem sever de declarare a averilor, intereselor și situațiilor de incompatibilitate, aplicabil și magistraților, a cărui implementare va fi riguros monitorizată.

De asemenea, vor fi transpuse standardele UE, ONU, CE și OECD în domeniu, prin eliminarea imunității notariilor și executorilor judecătorești. În scopul consolidării rezistenței la corupție a sistemului judiciar, va fi actualizat Codul deontologic al

magistraților, ulterior acestei activități fiind lansate campanii de informare cu privire la prevederile sale.

Implementarea sistemului de distribuire aleatorie a cauzelor va conduce atât la reducerea posibilităților de imixtiune în actul de justiție, cât și la eliminarea suspiciunilor cu privire la existența subiectivismului în alocarea dosarelor spre soluționare. Auditul independent asupra impactului Strategiei Naționale Anticorupție 2001 – 2004 indică vulnerabilitatea poziției procurorului în raport cu procurorul ierarhic superior. Din acest motiv, prezenta Strategie prevede măsuri pentru introducerea unor criterii obiective în repartizarea dosarelor la procurori și restricționarea posibilităților de redistribuire a dosarelor sau de preluare a acestora pe linie ierarhică.

Totodată, în scopul eliminării paralelismelor în activitatea de descoperire a faptelor de corupție, se are în vedere reformarea Direcției Generale de Protecție și Anticorupție din cadrul Ministerului Justiției și transformarea acesteia într-o unitate modernă și responsabilă.

C. Metode de evaluare a îndeplinirii obiectivelor Strategiei

Prezenta Strategie se completează cu Planul de acțiune, care prezintă în detaliu măsurile și etapele intermediare necesare atingerii obiectivelor prevăzute, modalitățile efective, resursele financiare necesare și existente, indicatorii de evaluare, precum și asistența prin programe internaționale pentru reformarea sistemului judiciar.

În scopul monitorizării implementării măsurilor prevăzute de prezenta Strategie, se instituie o **Comisie de monitorizare** alcătuită din: Președintele Consiliului Superior al Magistraturii, Ministrul Justiției, Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Directorii Institutului Național al Magistraturii și Școlii Naționale de Grefieri, câte un reprezentant al celorlalte profesii juridice (avocați, notari, executori judecătorești), un reprezentant al asociațiilor de magistrați, un reprezentant al Ministerului Finanțelor Publice. La lucrările Comisiei vor fi invitați reprezentanți ai societății civile și ai finanțatorilor internaționali care desfășoară programe de asistență în domeniul judiciar. Comisia se întrunește trimestrial sau ori de câte ori este nevoie. Comisia analizează stadiul îndeplinirii obiectivelor Strategiei și propune măsuri de remediere a eventualelor deficiențe. Comisia poate propune revizuirea Strategiei, în măsura în care aceasta trebuie adaptată constant situației reale a sistemului judiciar și angajamentelor asumate de România în contextul pregătirii pentru aderarea la Uniunea Europeană.

În sprijinul Comisiei de monitorizare se instituie un **grup tehnic de lucru**, cuprinzând reprezentanți la nivel tehnic ai Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, Institutului Național al Magistraturii, Școlii Naționale de Grefieri, ai celorlalte profesii juridice, și ai Ministerului Finanțelor. La ședințele grupului tehnic vor fi invitați și experții străini din programele de asistență în curs de implementare. Grupul pregătește lucrările Comisiei, în calitate de secretariat tehnic al acesteia și se întrunește lunar sau ori de câte ori este nevoie. Grupul tehnic elaborează un raport lunar privind îndeplinirea obiectivelor Strategiei în conformitate cu termenele prevăzute de Planul de acțiune, pe care îl înaintează factorilor de decizie ai Consiliului Superior al Magistraturii și ai Ministerului Justiției. Înainte de întrunirea Comisiei de

monitorizare, grupul tehnic de lucru pregătește un raport trimestrial privind îndeplinirea obiectivelor Strategiei în conformitate cu termenele prevăzute de Planul de acțiune, pe care îl înaintează membrilor Comisiei cu cel puțin 5 zile înainte de reuniune.

Monitorizarea prin mecanismele și măsurile propuse mai sus se completează cu concluziile monitorizării de către Comisia Europeană a angajamentelor luate de România în contextul încheierii negocierilor de aderare, relevante pentru sistemul judiciar. În acest scop, Guvernul României se angajează să raporteze semestrial Comisiei Europene stadiul implementării prezentei Strategii.